

A gyermekszoba problémái

Elmondotta: dr. Merétey Sándorné

Minden embert legszebb és legkedvesebb emlékei a gyermekkorához, szülőházához, édesanyjához fűzik. Ezek az emlékek végig kísérnek egész életünkön, senki el nem veheti tőlünk. Hiába kerül a régi otthon idegen kézre, mint Gyulay Pál írja egyik kedves versében:

*Múltam kincsét, boldog gyermekségem,
Nem vevétek meg az árverésen,
E szobában, e kertben enyém még,
Amit bírtam, minden drága emlék.*

Milyen szomorú, ha valakinek hiányzik életéből ez a drága emlékeforrás s nem tud boldogságtól könnybelábadó szemmel a múltba visszatekinteni. Ha a bűnözők züllött, rossz útra tévedt emberek életét vizsgáljuk, legtöbbször azt tapasztaljuk, hogy igen szomorú gyermekkoruk volt, esetleg nem volt édesanyjuk, aki meleg szeretettel vezette volna őket boldog gyermekkoron át a felelőségteljes életbe. Vagy olyan környezetben nőttek fel, mely nem volt alkalmas arra, hogy az eredendő bűnnel született embert a jó felé irányítsa.

*„Mikor egy-egy romlott, semmi embert látok,
Aki magának is, másnak is csak átok,
Akinek sosincs egy tiszta indulatja:
Sirassátok meg szegényt, mert nem volt édesanyja!”*

Igaz az a szállóige; mikor egy-egy emberről szinte köztudomásszerűen azt mondják: ennek sem volt jó gyermekszobája. Sajnos, azonban ezt a megállapítást legtöbbször a külső megjelenésre, társaságban való forgolódásra vonatkoztatják. Pedig

mennyivel fontosabb a gyermekszoba külsőséges benyomásainál az a lelkület, melyet a gyermekszobában szívunk magunkba, az a melegség, derű, mely ott vesz körül bennünket, mely a gyermekszoba igazi lényegét, levegőjét alkotja. A gyermekszoba milyenségéről elsősorban az édesanyára, annak lelkületére és gondolkodásmódjára lehet következtetni. Mivel ez következőképpen kihat a gyermek lelkületére, így a gyermekről egészen jó következtetést vonhatunk le a szülőket, édesanyát, édesapát illetően. Egészen megdöbbentő hűséggel tudnak pl. a jó pedagógusok a gyermek lelki megnyilvánulásain keresztül a szülők életében olvasni, mint egy nemrégiben! Ít lefolyt igen tanulságos előadáson tapasztalhattuk. Tehát nem a szoba külső berendezése, kényelmessége a legfontosabb, hanem az édesanya ott töltött ideje, foglalkozása, nevelő munkája s a lélek, amivel azt a szobát betölti. Hány gyönyörű gyermekszobát látni, ahol minden kényelem megvan, ahol a féltett csöppséget szakképzett nevelőnőre bízzák, de az édesanya csak ritka vendégként lép be a szobába, mert távortartja saját kényelme és szórakozása. Vájjon ideális gyermekszoba ez? De sajnálni való azok az anyák, akik kénytelenek gazdasági okokból munkát vállalni s gyermeküket fizetett személyre bízni. Ők mégis dolgoznak, küzdenek, hogy az utódot, a jövődőt nevelgessék és álmaikat benne kiformalódnak lássák. Ilyen esetben a kisgyermeket rá lehet szoktatni a körülményekhez szabott életrendhez. Pl. anya, aki délelőtt munkába jár, úgy osztja be a kisgyermek programját, hogy ebédután helyett délelőtt aludjék, etetést, fürdetést, fektetést mind maga végezheti. Így kisgyermek körül a legfontosabb teendőket nem bízta másra. A gazdasági életnek kellene tulajdonképpen odafejlődni, hogy minden arra szoruló anya megkapná addig, míg kis gyermekei vannak a létminimumot, hogy idejét ne kelljen gyermekétől elrabolni.

Az anyaság a nőnek legtermészetesebb vonása. Ott él a lelkében kislánykora óta. Hiszen, mint édesanya babusgatja játékbabáit, öltözteti, etetgeti, fürdeti, pólyázza őket. Később a legfehérebb leány álmok idején mikor még az ideál meg sem jelenik, sok esetben a vágyódás a gyermek után már meg van. Tudok olyan leányról, aki arról álmodozott, hogy együtt lakik majd egy jó barátnőjével, örökbe fogadnak egy kis gyermeket s azt nevelik fel. Később férjhez ment s öt gyermeke született. Egyik kis leánya, aki már 10 éves, arra készülődik, hogy anyuka lehessen. Édesanyja figyelmeztette, hogy akkor férjhez kell mennie s ezt a lehetőséget nem mindenkinek adja meg a jó Isten. Azt felelte, anélkül is lehet ő anyuka. Hogy hogyan értette, nem kérdezte, de valószínűleg úgy, mint valamikor az

édesanyja. Hadd ábrándozzon tovább, tervezgessen s adja a jó Isten, hogy terve, álma valamikor a legszebb, a legnemesebb formában teljesebben be.

A legtöbb leány megtanul táncolni, többé-kevésbé sütni, főzni, háztartást vezetni, de arra, hogy ők anyák is lesznek, legkevésbé gondolnak. Így sem lelkileg, sem gyakorlatilag nem készülnek el az anyaságra, aminek később igen sok kárát látják a családi életben.

A gyermek megjelenése az anya életében igen sokszor nem örömet, hanem terhet, gondot és félelmet jelent. A gyermek miatt sok mindenről le kell mondani. Talán új ruhákról, bálokról, sok-sok egyéb szórakozásunkról s még hozzá karsú alakúkról is. Sok helyen — ez nem is ritkaság — a férj, az apa az, aki nem örül a gyermeknek. Fél a több gondtól, kishitüsködik, hogy vájjon fel tudja-e nevelni, és nem kis mértékben asszonyát is sajnálja, kinek életéből, fiatalságából 2 évet elvesz egy-egy gyermek. Elveszetteknek hiszik azt a felejtethetlen, anyai álmódosításokkal megáldott időt, ameddig a kicsikének jövetelére készülődnek, várakoznak. De minél közelebb jutnak a kis vendég érkezésének időpontjához, annál jobban oszlanak az előbbi gondok, aggodalmak. S mikor ölükbe veszik Isten legdrágább ajándékát, azt a kicsi gyermeket, akkor már örömmé, boldogsággá és imádsággá olvad fel minden érzés lelkünkben, akár gond, aggodalom vagy kishitűség volt az. Akkor már a jó Istent csak áldani tudják a drága ajándékért. De ne gondoljuk, hogy most már a mosolygó kisbaba megérkezéssel vége minden gondnak, aggodalomnak s a gyermek csak csupa örömet, napsugarat jelent! Most jönnek a gondok valójában, most torlódnak a problémák egymásra. Hogyan, miként bánjunk ezzel a gyenge kis emberbimbóval, hogy fejlődése minden tekintetben a legtökéletesebb legyen. Tisztaság, rend és pontosság az első naptól kezdve a legfőbb követelmények, melyeket szigorúan be kell tartanunk. Furcsának tetszik, mikor azt mondjuk, hogy a nevelést már itt az első napnál el kell kezdeni, mert általában azt gondolják, hogy a gyereket akkor lehet és kell nevelni, mikor értelme fejlődik s hallgat is a szóra. Nem; sőt, sokan azt tartják, már a születés előtt megkezdődik a gyermek nevelése. Az anya akkori életmódja és életrendje, foglalkozása, kedélyállapota is kihatással van a gyermek fejlődésére.

Az anyai gondok eleinte a kis baba testi fejlődése körül forognak. Mindenekelőtt arra kell törekedni, hogy az anya tejét biztosítsuk a kis babának, mert ez az igazi, nekivaló táplálék, mely legjobban elősegíti az egészséges fejlődést. Ha az anya valami oknál fogva nem tudna szoptatni legalább három hónapig, dada útján is biztosítsuk az anyatejet. Ha hozzá kell

táplálni, úgy nagyon gondosan és pontosan elkészítve adjuk az orvos által előírt táplálékot. Magunk feje, vagy nem szakértő tanácsok után, lehetőleg semmit se csináljunk. A szoptatást és különösen a mesterséges táplálást mindig pontosan, előírás szerint órára végezzük, mert ez nemcsak a bajokat előzi meg, de már a rendre szoktatásul az is az első lépés. Gondos, körültekintő, előre jól elkészített fürdetés, egyenletes 19—20 Celsius fokú, levegős szoba, nem túlmeleg, egyszerű, könnyen tisztántartható ruházat, bármilyen egyszerű, de biztonságot (nyújtó és az egészség követelményeinek megfelelő külön fekvőhely (ágyacska, sőt eleinte még a ruháskosár is jó), mind olyan kellemek, melyeket a csecsemőápolásban minden anyának szem előtt kell tartania.

A baba fejlődésének fokmérőjét, a testsúlyt időnként ellenőrizni kell s ne féljünk a gyermek levegőztetésétől. Megfelelő időbeni télen már 1 hónapos, nyáron 2 hetes korában állandóan vihetjük levegőre. 5 hónapos korban az elválasztás megkezdése főzelék, gyümölcsle hozzáadásával, 10 hónapos korra a teljes elválasztás, a gyermek edzése, tornáztatása, beteg egyénektől való megóvása, stb. sok-sok apró-cseprő probléma, melyek a nevelés szempontjából mind fontosak. De mindezekre nem térhetek ki most, mert részletkérdésekre több idő nem jut, és erről már sokat beszéltek, írtak a szakemberek.

Sok anya már az első lépéseknél helytelen útra téved. Azt hiszi, a gyermek játékszer, alkalom a dicsekvésre, egymáson való túllicitálásra. Búskomorságba esik, ha a szomszédasszony kisgyermeké jobban fejlődik, korábban jön a foga, vagy hamarabb jár. Ezek okatlan aggodalmak és hiúsági szempontok. Egy kis eltérés nem jelent semmit s különösen a jövő fejlődést illetőleg nem döntő jellegűek. Vájjon nem önzés szülte beképzelés-e az is, hogy mindig a miénknek kell a legszebb, legjobb és legokosabb gyermeknek lenni? Ez a vetélkedés azután tovább vezet bennünket. Azt hisszük gyönyörű, mutatós vas vagy rézágy, modern, nikkelvázás áramvonalas gyermekkocsi nélkül nem is lehet gyermeket felnevelni. Vájjon hányat neveltek fel közülünk 80—100 pengős kocsiban az ú. n. boldog, nélkülözésmentes békeidőben? Úgy emlékszem reá a padláson a lim-lom között mutogatták a régi fonott gyermekkocsit, melybe egy család négy gyermekét tologatták. És nem sínylette meg egyik sem. Talán ma sokkal jobb egy tisztviselőnek a helyzete, mint akkor volt? Ma jobban futja drága kocsira? Vagy talán épen azért nincs több gyermek, hogy azt ez egy-két gyermeket elképzelésünk szerint minden széppel (és minden jóval mértéken felül is körülvehessük? Milyen szomorú ez a szegény gyermek későbbi sorsára, jövődjére nézve!

Egészséges, tiszta lakás nélkülözhetetlen a gyermek egészséges felnevelésében, de külön gyermekszoba ma igen) kevés gyermeknek jut. Ahol megvan a gyermekszoba, legfeljebb egykét lakó jut bele, ahol pedig több a gyerek, nem igen telik gyermekszobára. Ha szobát nem is tudunk, legalább a lakás egyik világos, napfényes sarkát biztosítsuk a gyermekeknek, hadd legyen az az ő birodalmuk, ahol otthon és jól érezhetik magukat. A lakásban ne csak parádés helyiségeink legyenek. Ha mégis jut gyermekszobára, ne a legsötétebb, legeldugottabb szobát válasszuk ki erre a célra. Vérszegénységre, betegségekre lesznek hajlamosak az ily szobában ülő gyermekek. Nagyon ügyelni kell a gyermekszoba berendezésére is. Nem kell azt fényűzően, pazarul berendezni, de ne a kiselejtett, másutt már nem használható bútorokkal, ízléstelen képekkel rakjuk tele, melyeket pl. a szalonban semennyiért se akasztanánk fel. A vendégfogadó helyiségekben ugyanekkor felhalmozunk minden drágaságot, mert ott mindenki látja. A gyermek észreveszi s megtanulja, hogy a külsőre, a világ szeme elé kerülő dolgokra sokkal többet kell adni. Sajnos sokszor látunk felül gyönyörűen felöltöztetett gyermeket s alul a fehérneműje bizony szennyes, rongyos. A ruházkodásánál a főirányelvünk az egészség követelményeinek megfelelően az időjáráshoz alkalmazkodó, könnyen tisztántartható öltözködés legyen. Ne kövessük vakon a divatot, mert az igazán nem alkalmazkodik a mi erszényünkhöz. Legyen a gyermek öltözete csinos, rendes, könnyen le- és felvehető, hogy az öltözködést a gyermek maga is mihamarabb megtanulhassa. Az édesanyának e téren is tág terület nyílik a leleményes és nem fukar takarékoságra. Felnőttek elhasznált, rossz ruháit kisebb gyermekeknél mindig igen jól fel lehet használni. Jó jegyezzük meg: Az anyagi hiányokat kis ügyeskedéssel, okos beosztással, bölcs takarékosággal mindig könnyebb pótolni, mint a lelkieket! Az apának is részt kell venni a gyermeknevelésben, segíteni, bátorítani kell az asszonyt. Éjszakai felkelések, betegágynál való őrködések, a nevelés nehéz problémáinak megoldásában való segítség, mind közös feladatok. Hogy meddig terjedjen ez a közreműködés, azt matematikai számokkal nem fejezhetjük ki. Eszembe jut itt egy kis történet, mely egyik ismerős családnál valóban megtörtént. A kis babát születése után hamar elkapatták, a nagymama tanácsára, ha sírt, mindjárt felvették és örökösen dajkálgatták. A kis zsarnok nem is engedett a szülőknek nyugodalmat. A férj hála jó idegrendszerének nem nagyon zavartatta magát éjszakai alvásában. De a feleség megunt már az örökös éjszakai dajkálást s fölkelte a férjet. Dajkád már fiam te is a kicsikét, elvégre fele tied — szól a feleség. Hát igen

— válaszolt a férj, — fele az enyém. Te csak dajkáld a te feledet, az én. felem meg hadd sírjon! „Minek rontották el!” Lehet, hogy igaza volt a férjnek, de fele jogait, mindjárt a nevelés kezdetén kellett volna teljes súllyal érvényesítenie.

Csak akkor várhatunk eredményt a nevelésben, ha az anya és apa teljes összhangban, közös megbeszélés és megállapodás alapján hajtanak végre minden lépést. Különösen fontos ez a döntő jellegű dolgoknál. Már a testi neveléssel kapcsolatban is jönnek elő komoly problémák. Pl. nem akar a gyermek lefeküdni, pedig a napi 12 órai, iskolás gyermeknél 10 órai alvásra feltétlen szükség van. Vizsgáljuk csak meg vajjon legtöbbször nem mi vagyunk-e ennek okai? Megkívánjuk-e a gyermektől következetesen a kellő időben való lefekvést? Nem izgatjuk-e fantáziáját mesékkel, ijesztgetésekkel? Engedünk-e elég időt arra, hogy játékát vagy egyéb foglalatosságát elrakja, befejezze? Nagyon helytelen a késői lefekvés. Inkább korábban fekdjön és korábban keljen a gyermek.

Sokszor halljuk a panaszt, hogy a gyermek mindent tönkretesz, szétszed, összetör. Talán nem adtunk neki elég teret és alkalmat arra, hogy ezt a benne feszülő kutató és tevékenységkészséget kielégíthesse vagy nem talál erre a játécai között alkalmat. Ő mindent ki akar tapasztalni, és meg akar próbálni s keres neki kedves és érdekes -kutatási területet. Természetesen nem szabad hagyni, hogy mindent kénye-kedve szerint tönkre tegyen, de ha egy kis kár ér bennünket, szétszedi játékait vagy összetör egy-egy tárgyért, mert a kicsi neki fogott asztalt teríteni, ne tekintsük ezt hiábavalónak. Tekintsük ezt is tandíjnak. Annál a tényénél sokkal többet ér az a tény, hogy ő tevékenykedik, tanulni, ügyeskedni akar. Nagyon sokszor elküldjük gyermekeinket igen helytelenül magunktól, mikor ő a maga kis segítségét felajánlja, hogy „most sietek, nem érek rá, te még kicsi vagy, nem tudod” kijelentésekkel. Kis segítség kellene csupán s a gyermek szépen, ha lassan is megcsinálná, de így kedvét veszti és később jön a panasz, hogy most bezzeg nem csinál semmit, kicsi korában, mikor még semmihez sem értett, mindig segíteni akart.

Játékait is úgy válogassuk meg, hogy ezek a foglalkozási vágyát kielégíthessék. A gyermek játék közben legtöbbször és legszívesebben a nagyok tevékenységét utánozza, papát, mamát, doktor bácsit, főzőcskét játszik. Ilyenkor sok mindenre reá lehet őket szoktatni. Pl. olyan ételt is megesznek, amit egyébként erőszakkal is nehezen fogadnak el. Nagy szerepe van az ügyesítő, foglalkoztató játékoknak. A legtöbb drága játék inkább csak a felnőttek szórakoztatására szolgál s az ilyen luxusdolgok tömege csak könnyelmű követelőzésre szoktatja

a gyermeket. Kis gyermekeknél ügyelni kell a játékok tisztántarthatóságára és hogy magukban kárt ne tehessenek vele.

A játéknál még sokkal fontosabb a játszótárs. Milyen jó azoknak a gyermekeknek, ahol több testvér van együtt, ott a játszótárs nem probléma. De milyen nehéz, ahol csak egy gyermek van. Szegényke egész nap a felnőttek társaságára utalva unatkozik. Körülveszik minden jóval, minden kívánságát teljesítik. Ez a sok minden jó mind az övé, nincs kivel megosztania. Hogy fejlődhetne ki a közösség érzése az ilyen gyermekben? Legtöbbször önzővé, zsugorává válik. Nagyon fontos, hogy az ilyen gyermeknek hozzávaló játszó társat találjunk, itt ne az összeköttetés, a társadalmi osztály legyen az irányadónk, igen sokszor a béresgyerek a gazda gyerekével vagy a házmester gyereke a háztulajdonoséval nagyon jó barátságban tud lenni. Az a fontos, hogy egészséges s ne durva lelkű legyen a játszótárs. Az ilyen barátságok a szociális érzék kifejlődésére is igen jó hatással lesznek. Az anya nem tudja pótolni a játszótársat bármilyen önfeláldozással igyekszik a gyermek gondolatvilágába beleilleszkedni. A játék irányítását tartsuk fenn magunknak, de míg magunk is gyermekké nem lettünk a gyermekszobában, még erre sem igen leszünk képesek. Nem kívánhatjuk a gyermektől, hogy mindig csendesen!, nyugodtan játsszék. Szaladgálásra, ugrándozásra is kell teret engedni. Hagyjuk, ha erre módja van, fára mászni, tornászni, ne aggodalmaskodjunk előtte folytonosan: jaj, leesel, vigyázz magadra s hasonló kijelentésekkel. Kinek testi erejét kis korától kezdve következetesen fejlesztették, később sem fog testi erejét túlságosain, meghaladó dolgokat csinálni. Míg akit féltenek s nem volt alkalma testi erejét kiismerni, könnyen veszedelembé kerülhet, különösen, mikor észreveszi, hogy mások is figyelik s produkálni szeretné magát. Fiúknál a verekedés és birkózás is természetes dolog, csak arra figyelmeztessük, hogy aki nála gyengébb, azt sohase bántsa és a vadságtól tartsuk feltétlen vissza. A játékkal kapcsolatban a rendszeretetre is reászoktatjuk a gyermeket. Adjunk nekik legalább egy-egy fiókot, ahol játékaikat saját maguk szépen elrakhassák. Könyveiket s később ruháikat is ők tartsák rendbe. Ha a rendszeretet mégsem akar bennük kifejlődni, próbáljuk bennük az önbizalmat, az ambíciót más képen felébreszteni, pl. megbízzuk egyszer, hogy ő hozza rendbe a mi szekrényünket. Sokat nem is kívánhatunk tőlük egyszerre, elégedjünk meg kezdetben azzal is, ha ruháikat este szépen elrakják, elrendezik.

De sem ezen a téren, sem a nevelés egyéb irányjaiban se várjunk addig eredményeket, míg tőlünk a jó példát nem látják, sőt sokszor épen annak az ellenkezőjét tapasztaljuk. Min-

denekelőtt egész otthonunkban, családi életünkben béke és harmónia legyen. Olyanok legyünk, mint amilyennek gyermekeinket nevelni óhajtjuk. Ne pörlekedjünk, veszekedjünk a gyermek előtt, különösen az őt érintő dolgok felett. Ne rontsák az apa és anya tekintélyét a gyermek előtt. Kívánjuk meg a tiszteletet feltétlenül a szülők iránt s ne gondoljuk, hogy a bizalom és a szeretet azon dől el, hogy a gyermek tegez-e bennünket és hogy milyen kedveskedve szólít meg. Nem szebb-e minden anyuka, anyuci helyett az édesanyám, édesapám, komoly, de mély szeretetet, tiszteletet és bizalmat sugárzó megszólítása? Magyar ember nem tegezte soha a szüleit, de még sok helyen az asszony a férjét sem. Ne engedjünk idegen szokásokat a régi, tiszta magyar szokások közé betolakodni. A példaadást tekintjük mindig a legfontosabb nevelési eszköznek. Hiába tanítgatjuk a gyermeket arra, hogy mindig csak igazat mondja, ha emellett tőlünk mindig az ellenkezőjét látja. Nincs ember, aki ne hazudott volna. Hányszor fordul elő, hogy letagadjuk egy nem kívánt látogató, vagy ügynök előtt otthonlétünket. Hányszor tagadjuk le gyermekünk életkorát, hogy egy-két pengőt megtakarítsunk s még az 5 éves gyermeknek is lelkére kötjük, hogy csak 4-et valljon be, ha a kalauz bácsi kérdezi. Viszünk a pesti rokonoknak a disznóölésből egy kis kóstolót s hogy az elvámolást elkerüljük, még a gyermeknek is megtiltjuk, hogy el ne árulja a csomagban levő kolbászt vagy sonkát. Így tanulja meg a kisgyermek, hogy az érdek előbbrevaló az igazságnál. Legalább is a felnőtteknél. Ha azt vizsgáljuk, hogy a gyermek miért szokott hazudni, azt látjuk, hogy ő is legtöbbször egyéni ferdékből vagy büntetéstől való félelemből. Hazugságnak szokták sokszor azt is számítani, mikor a gyermeket elragadja a képzelete s meg nem történt dolgokról, mint valóságról beszél. Ilyenkor szépen vezessük rá, hogy most nem a valót mondta el. Tudjon és akarjon különbséget tenni való és ál között, de mesélő kedvét ne vegyük el. Ne büntessük olyankor a gyermeket, mikor hibáját bevallja, beismeri, hogy vétkezett. Máskor nagyon valószínű, hogy nem vallja be hibáját, mert tudja, hogy büntetést kap érte. Bizalmát is könnyebben megnyerhetjük, ha megértőbbek vagyunk vele szemben és nemcsak a túlzott szigorúságot éreztetjük. Természetesen hibáit takargatni bűn volna, hiszen ezzel megfosztjuk a gyermeket a javulás lehetőségétől. De ha folyton figyelmeztetjük s hibáit hánytorgatjuk, ezzel sem érünk el célt, önbizalmát könnyen elveszti, nem hisz magában elég erőt, kifogásolt hibáinak leküzdéséhez. Nagyon sokat vitatott probléma a gyermek fegyelmezésének, büntetésének kérdése. Elvünk az legyen, hogy a testi fenyítést csak végső szükség esetben alkal-

mazzuk. A testi fenyítés legtöbbször csak a szülő idegességének, türelmetlenségének a folyománya, nyugodtan megfontolva nem igen kerül rá sor. Ezt tapasztalásból mondhatom. A büntetésnek annyiféle fajtája és fokozata van, hogy válogathatunk benne, csak azt kellene szem előtt tartanunk, hogy ne haragosan és dühösen szabjuk ki a büntetést, mert a gyermek így csak megtorlást lát benne s nem veszi észre a nevelő, javító szándékot. Sőt megkérdézhajjuk, természetesen csak idősebb, értelmesebb gyermektől, hogy vajjon ő mivel büntetné azt, aki így csinál, mint ő. Együtt állapíthatjuk meg a büntetést. Mindig igyekezzünk igazságosan ítélni, mert a gyermek az igazságos ítéletet rendén valónak ismeri el, sőt meg is becsüli s nagyon szereti azt, akit mindig igazságosnak lát. Hogy szeretik pl. a diákok az ú. n. szigorú, de igazságos tanárokat!

Felsorolok egy pár büntetésfajtát: helytelenítő szomorú tekintet, egy pár rosszalló szó, dorgálás, a bizalom egy időre való megvonása, különböző előnyök s a szeretet megnyilvánulásainak elvonása. Pl. egy anya mesélte, hogy kisleánya számára a legnagyobb büntetés az esti búcsúcsók elmaradása volt. Vagy valami kedves ételből, csemegéből nem adunk. A közös játékból, mesehallgatásból kizárjuk, vagy valami olyan házi munkát kívánunk tőle, amit egyébként nem kívánnánk tőle. De takarékoskodjunk mind a büntetéssel, mind a jutalmazással is. Túl gyakori alkalmazásuk elfásulást idézhet elő. Itt is hangsúlyozom, hogy ne kívánjunk mintagyermeket, elégedjünk meg a lassú, fokozatos eredményekkel. A gyermeknél a túlzott alkalmazkodása esetleg más hibák eredője. Semmi esetre se neveljünk szolgálalkú, egyéniség nélküli gyermekeket.

Az iskolás korban nagy segítségünkre van az iskola a nevelésében. De újabb problémákat, nehézségeket is ad. Foglalkozzam-e a gyermekkel otthon? Tanítsam-e, kikérdezzem-e a leckét? Ez mind olyan kérdés, mely majdnem minden anyának problémája. Ahány gyermek, annyi féle. Én csak, mint anya beszélhetek erről saját gyermekeimet hozva fel példaként. Az elsővel első elemista korában foglalkoztam, mellette ültem, míg a leckéjét megcsinálta, kicsit nyugtalanabb gyermek volt. A következő évben a második is iskolás lett. Neki mindenben az volt a szerencséje, hogy második volt s nem jutott rá annyi időm. De egyébként is kitartóbbnak bizonyult s nem is kellett vele dolgozni, dolgainak utánanézni, mindent elvégzett szépen egyedül. Az elsőnél is fokozatosan abba hagytam, úgyhogy harmadik-negyedik elemiben alig kellett neki a segítség, most már csak a kis fiammal foglalkozom. De ő egyébként is alaptermészeténél fogva nyugtalanabb gyermek, az önálló munkáihoz még nincs elég türelme és kitartása. Reméljük, hogy nála is elérjük

lassan-lassan, hogy reájön, hogy mindennél előbbvaló a kötelesség. Általában az én tapasztalatom és felfogásom szerint jobb, ha a gyermek önállóan dolgozik s csak a nehézségeken segítjük át, de utánanézni mindig szükséges. Sajnos sokszor túlterheljük gyermekeinket különórákkal, ami az egyébként is erősen igénybevett gyermeknek sem testi, sem szellemi tekintetben nem válik előnyére. A különórákat mindig a gyermek testi és szellemi erejéhez mérjük és szabjuk. Mert amint a kicsi gyermeknek játékra, az iskolás gyermeknek pihentető szórakozásra van szüksége. Igen sok szülő úgy gondolkodik, hogy a gyermek vegyen részt mindenféle szórakozásban, lásson mindent, hadd legyen neki boldog és emlékezetes gyermekora. Korán kezdik a zsúrozást, mozibajárást, 14—16 éves lányok már a bálbajárást. Mit csinál később az a leány vagy fiú, aki már kiskorában megunásig részesül a társasélet örömeiben, felnőttnek való szórakozásokban? S milyen káros irányba sodorhatja, ha résztvesz vagy csak végig is nézi a felnőttek nem mindenkor épületes szórakozásait! mulatozásait. Néha igen nagy meglepetést hoz azután a kis gyermek őszinte ítélete ezekről a dolgokról. Egyszer egy kis leányka azt mondta társainak: játszunk vendégséget. Hogy kell azt kérdezték a többiek? Én majd bolondokat mondok, ti meg nevettek — volt az őszinte felelet.

Van még egy nehéz probléma sok családban a nagyszülők, az anyós és após. Bocsánatot kérek az esetleges ittlevő nagymamáktól, de a jelenlevők mindig kivételek. Különösen az első gyermek nevelésénél történik sok nézetelés a szülők és nagyszülők között. Ma már a nevelés más, modernebb irányelvek szerint történik mint régen, amit a konzervatívabb öregek nehezen akarnak megérteni, s bizony nem egy családi jeletnek lesz okozójává ez a nézetkülömbőség. Hány helyen tervszerű nevelésről szó sem lehet, mert a nagymama, ritkábban a nagypapa ott áll kedvenc kis unokája mögött s végül is a szülőknek kell legtöbbször e helyzettel megalkudni. Fogadjuk el az idősebbektől a jótanácsot, hiszen ők tapasztalat útján sokat tanultak az életben; de csak addig, míg a gyermek rovására nem megy. Ha látják a nagyszülők, hogy a jót elfogadjuk, ők is megértőbbek lesznek velünk szemben s szívesebben elfogadják a mi álláspontunkat is. Annál is inkább meg kell becsülnünk a nagyszülői közreműködést a nevelésben, mert igen sokszor nagyon értékes, benső barátság fejlődik ki nagyszülő és gyermek között és viszont. A nagyszülők is hozzátartoznak a család teljes képéhez, csak azon fordul meg a harmónia: mennyiben tudjuk a két külön világ felfogását összeegyeztetni? Ez pedig nem lehetetlen! A kedvenc elmélet vagy méginkább gya-

korlat veszedelmes dolog s ezt félre kell tenni, mert komolyan nem hihető el, hogy egy anyának, sőt nagyanyának is egyik vagy másik gyermeke, unokája kedvesebb lehessen. Idegen, aki nem ismeri a gyermek mélyebben rejlő tulajdonságait, érezhet nagyobb rokonszenvet egyik vagy másik gyermek iránt, de apa vagy anya soha. Minden gyermeket egyforma elbánásban részesítsünk s ha látják, hogy igazságosak vagyunk, még ha büntetünk is, bizalommal lesznek hozzánk. Ha a bizalom megvan, sokkal könnyebb a szülő helyzete, tud barátairól, magánosan tett utai részleteiről, olvasmányairól (a gyerekszobába nem valók újságok!) s ha valami problémája lesz, elsősorban szüleit fogja megkérdezni. Ehhez azonban az is igen szükséges, hogy a szülőnek legyen mindig ideje arra, hogy már pici gyermekkortól figyelmesen meghallgassa gyermekei apró-cseprő dolgait], kérdéseit és tanulmánygó kíváncsiságait ne tekintse oktalan csacsogásnak, hanem türelmesen felelgessen s ha kell tanácsot adjon. Mennyire visszatérül ez az idő kamatostól, ha serdülő korba lép a gyermek. Milyen boldog az a szülő, akihez bizalommal fordul gyermeke, nehéz, homályos, természetes szemérmes igénylő problémáival. Milyen borzalmas következményei lehetnek, ha ez a bizalom nem megértő apa vagy anya, hanem egy esetleg rosszerkölcű alkalmazott vagy túlságosan felvilágosodott barát vagy barátnő felé fordul. Fel kell világosítani a gyermeket, mert ha mi nem tesszük, akkor megteszi más, akire nem szívesen bízánk egyébként gyermekeinket. Ebben a felvilágosításban nagy segítségünkre vannak a ma már mindkétnemű ifjúság számára írt komoly evangéliumi szellemű könyvek. Felvilágosításunk ne meseszerű, hanem természetből vett példákkal illusztrált legyen. A gólyamesét véglegesen el kell ejtenünk, mert ez csak megnehezíti később amúgy is nehéz és komoly munkánkat, mert már egy hat éves gyerek is, mikor a második, vagy harmadik testvérét kapja, kételkedik a gólya mese valóságában. Engedjék meg, hogy most ismét magunkról beszéljek. Nálunk a jó Isten ajándéka a gyermek s mikor a látogatók gólya néniről beszéltek a gyermekek előtt, ugyancsak csudálkozó arcot vágtak. Ellensúlyozásul mindjárt közöltem a gyermekek előtt, hogy a mi kis Katinkánkat nem másodkézből, hanem a jó Istentől kaptuk.

Bizony nehéz feladat a gyermeket nevelni. Óriási a felelősség! Isten reánk bízta, nekünk adta, hogyan engedjük majd mi őket szárnyaikra? Hogy tudnánk mi ezt a nagy és felelősségteljes feladatot elvégezni, ezt a rengeteg problémát megoldani másként, mint csak Isten segítségével? Ő ad erőt újból és újból az anyának a küzdelemre, a gyermekért való lemondásra. Ezért minden egyébnél jobb és fontosabb útravaló, amit gyer-

mekeinknek adhatunk a mélyen vallásos nevelés és lélek, ami minden nehézségen át fogja őket segíteni, akkor is, ha mi már nem lehetünk mellettük. Nem elég, ha csak imádkozni tanítjuk meg gyermekeinket, de szakítani kell időt a mindennapi családi áhítatra, amikor mi is együtt imádkozunk gyermekeinkkel, bibliát olvasunk velük s azt pár szóval az ő értelmüknek megfelelően meg is magyarázzuk. Ha ezt kisgyermekkorában megszokja s természetes életszükségletnek ismeri meg, egész életében gyakorolja s egy napjában sem felejtkezik meg lelki élete táplálásáról. Nagyon megkönnyíti a gyermekek vallásos nevelését a vasárnapi iskola. Gyermekeink igen szeretik, nagyon szívesen járnak oda. A templombaj árust is ne parancsszóval, hanem saját jó példánkkal szeretessük meg. A vasárnap megszentelését is tartjuk mindig igen! fontosnak egy család békességes élete s a gyermekek nevelése szempontjából. Kerüljünk e napon minden olyan programot és a háztartásban is olyan tevékenységet, mely a templombamenetelt vagy gyermekeink vasárnapi iskolába való menését megakadályozná.

Mindezek után azt kell még elmondanom, milyen fontos volna az, — sajnos ez nálunk is csak óhajtás, — hogy a családi élet bensőségességét, melegségét jobban ápolhatnánk a családtagok gyakoribb és állandóbb együttlétével. Azonban a mai modern rohanó világ betör a családi otthonokba is és sokszor elrabolja a gyermekszobából az apát, sőt még az anyát is. Mindig irigyeltem az egyszerű embereket, akiket a társadalmi lelet ezer csínja-bínja és kötelezettsége nem von el a családi tűzhely melegétől. Milyen boldogság még most is visszaemlékezni a mi gyermekkorunk szép vasárnapdélutánjaira, mikor a család együtt ment kirándulásokra vagy otthon töltöttük el csendes családi körben az időt s nem volt mindenkinek külön egyéni programja életútja. Manapság ez már másként van Anyi-az alkalom és lehetőség a társasélet különböző szórakozásaira, hogy ember legyen a talpán, aki ellen tud állni: a kaszinó, bridzs, táncok, teák, fogadónapok, egyesületi élet tömege stb. stb. Mikor jut idő a mai társaséletet élő asszonynak a családi kötelességek szívyszerinti teljesítésére? Bizony igen kevés. Nagyon találó és jellemző erre a korra Mécs László gyönyörű költeménye, melybe refrénként sírja a csecsemők kara: Anya kell, Anya kell! Néha-néha (vagy talán igen gyakran) az ilyen modern, könnyű, szórakozó élet látszólagos boldogsága (inkább könnyelműsége) igen sok asszonynál gátlólag vagy korlátozóig hat a gyermekvállalásra. Pedig csak a gyermek teheti teljessé életünket bármennyi gondot okoz is, bármily nehéz problémák éllé is állít bennünket. Mert gondot a gyermek mindig ad és egy édesanya sohase teheti le gyermeke gondját. Kis gyermek-

korától vezeti, gondozza, nevelgeti, szárnyaikra is bocsátja őket, de ha már éppen olyan fehér, behavazott hajúak is lesznek mint ő, s unokák, dédunokák serege is veszi körül, gondjai, problémái legfeljebb megszorodnak mindenegyés új jövevényekkel, de meg nem szűnnek. Csak ilyen lélekkel érthetjük meg Gyulai mindnyájunk által jól ismert költeményének valódi értelmét:

*Oh, a sír sok mindent elfed,
Bút, örömet, fényt, szerelmet:
De ki gyermekét szerette,
Gondját sír el nem temette.*